

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Γ' ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ 2009

Οι απαντήσεις στα θέματα των εξετάσεων είναι ενδεικτικές και σε καμιά περίπτωση δεσμευτικές.

Α. Δύο είναι τα είδη της αρετής από τη μια υπάρχει η ηθική και από την άλλη η διανοητική αρετή. Η διανοητική οφείλει, κατά κύριο λόγο, τη γέννηση και την ανάπτυξή της στη διδασκαλία και γι' αυτό ακριβώς το λόγο προαπαιτεί εμπειρία και χρόνο. Η ηθική αρετή, όμως, διαμορφώνεται με τον εθισμό και γι' αυτό το λόγο το όνομα που έχει μικρή διαφορά παρουσιάζει από τη λέξη έθος. Από τα παραπάνω είναι φανερό πως καμιά ηθική αρετή δεν είναι γενετικά προκαθορισμένη σε μας, γιατί κανένα από τα πράγματα, με διαμορφωμένες ιδιότητες από τη φύση, δε θα μπορούσε να αποκτήσει με τον εθισμό για παράδειγμα, η πέτρα, που από τη φύση πηγαίνει προς τα κάτω, δε θα μπορούσε να συνηθίσει να πηγαίνει προς τα πάνω, έστω κι αν χιλιάδες φορές προσπαθήσει κάποιος να της το μάθει, πετώντας την και ξαναπετώντας την προς τα πάνω ούτε η φωτιά μπορεί να συνηθίσει να πηγαίνει προς τα κάτω γενικά, δεν υπάρχει κανένα πράγμα, που από τη φύση του συμπεριφέρεται με ένα ορισμένο τρόπο, που να μπορεί να συνηθίσει να συμπεριφέρεται με άλλο τρόπο. Άρα, οι αρετές δεν υπάρχουν μέσα μας εκ φύσεως ούτε, όμως, είναι αντίθετη η γέννησή τους στη φύση μας. Η φύση μας έκανε επιδεκτικούς στις αρετές, τέλειοι, όμως, σε αυτές γινόμαστε με τον εθισμό.

B1 Η ηθική φιλοσοφία του Αριστοτέλη εντάσσεται στα ευρύτερα συμφραζόμενα του δημοκρατικού ορθολογισμού της ελληνικής πόλης του 4^{ου} προχριστιανικού αιώνα. Η βασική θέση του σταγειρίτη φιλόσοφου είναι πως οι ηθικές αρετές δεν είναι γενετικά προκαθορισμένες στον άνθρωπο, δε σχετίζονται, δηλαδή, με καταγωγικά και κληρονομικά προνόμια. Αντίθετα, στον άνθρωπο ενυπάρχει η φυσική προδιάθεση για την αρετή, που αναπτύσσεται και ολοκληρώνεται με τον εθισμό, δηλαδή τη σταθερή και ομοιότροπη επανάληψη πράξεων. Η αρετή, λοιπόν, συναρτάται με την κοινωνικοποίηση, την παιδεία, την ελεύθερη και ενσυνείδητη επιλογή του ατόμου μέσα σε ένα προκαθορισμένο από τη συμβιωτική του ομάδα πλαίσιο αξιών (: προαίρεση). Έτσι η αριστοτελική αρετολογία εκλογικεύει και εκδημοκρατίζει την αρχαϊκή αριστοκρατική ηθική, που αναγνώριζε στους λίγους φυσικά προνόμια λόγω καταγωγής και πλούτου, όπως απηχείται στο λόγο της φερώνυμης ηρωίδας στην «Αντιγόνη» του Σοφοκλή.

B2 Το δίπολο δύναμις- ενέργεια καταλαμβάνει κεντρική θέση στην αριστοτελική οντολογία. Δύναμη είναι η φυσική προδιάθεση του όντος να προσλάβει μία συγκεκριμένη μορφή δια μέσου της ύλης και ενέργεια είναι η πραγμάτωση και ολοκλήρωση της μορφής, που συναρτάται με το τέλος, το σκοπό που αυτό υπηρετεί. Σε αντίθεση με τις φυσικές αισθήσεις, δηλαδή τις αισθητήριες λειτουργίες του ανθρώπου, η ηθική αίσθηση προαπαιτεί την ενέργεια/πράξη, όπως ακριβώς συμβαίνει και στο χώρο των τεχνών. Η όραση και η ακοή αποτελούν φυσική δωρεά, ενώ η τέχνη του οικοδόμου και του κιθαρίστα προαπαιτούν γνώση και εξάσκηση. Συνεπώς, μεταξύ των αισθητήριων λειτουργιών και της

ηθικής αρετής υπάρχει αντίθεση, ενώ μεταξύ της δεύτερης και των τεχνικών δεξιοτήτων υπάρχει αναλογία

B3 Βλ. τις οικείες σελίδες της εισαγωγής του σχολικού βιβλίου

B4

•	φορά	φόρος	διαφορά	φερέφωνο
•	υποδοχή	επιδεκτικός	δεξιότητα	δέκτης
•	τέλος	υποτέλεια	τελεολογία	τελείωση
•	ιδέα	είδος	ιδεατός	ιδεόγραμμα

Γ Την ίδια ακριβώς εποχή έκαναν οι Αργείοι εισβολή στο έδαφος των Φλειασίων και πέφτοντας σε ενέδρα, που τους είχαν στήσει οι Φλειάσιοι και οι δικοί τους πολιτικοί εξόριστοι, σκοτώθηκαν περίπου ογδόντα. Και οι Αθηναίοι, που είχαν ορμητήριο την Πύλο, πήραν πολλά λάφυρα κάνοντας επιδρομές στα μέρη της Λακωνίας. Και γι' αυτό το λόγο, οι Λακεδαιμόνιοι, χωρίς και πάλι να καταγγείλουν τη συνθήκη, τους πολέμουσαν. Και έβγαλαν δημόσια προκήρυξη όποιος θέλει από τους δικούς τους να ληστεύει τους Αθηναίους. Και οι Κορίνθιοι πολέμησαν τους Αθηναίους για κάποιες δικές τους διαφορές, που είχαν μαζί τους. Οι άλλοι, όμως, Πελοποννήσιοι έμειναν αδρανείς. Κυρίευσαν και οι Μήλιοι ένα τμήμα του αθηναϊκού τείχους, που τους απέκλειε με νυχτερινή επίθεση, εκείνο που ήταν κοντά στην αγορά τους, και σκότωσαν μερικούς φρουρούς και, αφού έβαλαν μέσα σιτάρι και όσα περισσότερα χρειαζούμενα εφόδια μπόρεσαν, γύρισαν μέσα και δεν έκαναν τίποτα άλλο.

Γ1α

εληφέναι πολέμησον κηρύξοι αιρησθε προσέβαλες

Γ1β

φυγάδι πολύ σπονδήν τινάς περιτειχισμάτων

Γ2α

- Εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο «λοχισθέντες»
- Εμπρόθετος προσδιορισμός αναγκαστικού αιτίου στο «επολέμουν»
- Αντικείμενο στο «επολέμουν»
- Επιθετικός προσδιορισμός στο «διαφορών»
- Γενική επιρρηματική του χρόνου στο «προσβαλόντες»
- Χρονική μετοχή συνημμένη στο υποκείμενο του ρήματος, «οι Μήλιοι»

Γ2β Ουτοι έλεγον και τους εκ της Πύλου Αθηναίους Λακεδαιμονίων πολλήν λείαν
λαβειν